

Høgni Djurhuus
fekk Móðurmáls-
virðislønina
2012

UMAFTUR AFTURUM

Anton og Eminka kasta saman

Ádam og Eva voru tey fyrstu, fyrsta heteroseksuella parið.

Og tí eisini tey fyrstu at prógva, at maður og kvinnur rigga ikki saman. Ormurin fekk tó skyldina fyri tað.

Tann, sum visti frá hinskynda parinum í Eden at siga, visti kanska ikki, ella vildi ikki vita, at einki band er so sterkt, eingin leinkja so stinn, at maður og kvinna ikki fáa slitið tey.

Síðani er tað staðfest, at eldurin, nevndur kærleiki, millum tvey fólk, slóknar skjótt og glóðin kólnar skjótari. Tað loysnar og slitnar.

Fyri tveimum árum síðani gjørdi Anton Petersen filmin Balada í Sarajevo. Har var hann lærlingur hjá meistaranum Bela Tarr, og lærði nógv.

Filmurin, ein kamarleikur, ein frásøguyrking, ballada, við langum ørindum. Tað seinasta endar við einum lívgandi niðurlagi.

Seinasta kvøldið í íbúðini hjá unga parinum. Næsta morgun fara tey hvør til sítt út í býin, sum vit hoyra uttanfyri, út úr fongslinum.

Sum altíð er maðurin reyvarholið, tann harði uttaná. Hetta er liðugt, skrubba av. Eg vil ikki tosa.

Sit og tig.

Tað er ikki ein tugd tugga. Tað er veruleikin. Menn eru primitivir. Teir skráseta, registrera og goyma.

Hon vil ikki viðganga, at tað, sum byrjaði í gleðisrúsi, endar í sorgararmóð. Hon roynir at bjarga við teimum stóru kortunum.

Anton Petersen letur Eminku leiða okkum gjøgnum søguna.

Frálíkur súmbolikkur: ein svartur blettur, flekkur, á køksvegginum. Hann gerst bara størri og størri, tá tey royna at vaska hann burtur og endar sum eitt skrímsl.

Og skápið, tað einasta, tey eiga eftir í íbúðini. Fá Marco at hjálpa tær, sigur hon, tá hann ikki orkar at flyta tað.

Hon tekur ein smelli á speglið. Hon vindur tvøguna í sápuvatni.

Seinasta kvøldmáltíðin er ein ólekkur pítsa, sum hann etur, ikki hon.

Meira, eg hugsi um Balada (sum ikki er ein filmur, gloymdur dagin eftir), er niðurstøðan, at hetta er ikki bara enn ein søga um enn eitt kollsiglt parlag.

Balada er ein kvinnulýsing, sterk og hjartanemandi, eggjandi, sorgblið, men ikki sentimental eitt sekund. Sum hon hevur brúk fyri einum klemmi, Eminka, har hon sveimar millum rúmini.

Ein madonnumynd í mjúkum, kánum litum, sum spakuliga, spakuliga letur seg upp. Gátuføra brosið, okkurt tárið, vónloysið. Og so í seinastu longu senuni langar hon størsta kortið, trumfin, á gólvið. Vónandi fara nógv afturat at siggja filmin, so eg sigi ikki

her, hvør trumfurin er. Hann sorlar skápið. Hon hevur vunnið, "latið okkum fáa hetta yvirstaðið," sigur hon, og filmurin er liðugur. Parlag er hevnd og kríggj millum tvær sálir.

Tú góði Gud og pínadoyð havi ikki sæð slíkan frálíkan enda, síðani epilugin í Idioterne hjá Lars von Trier.

Balada er fyrsti føroyski filmur, eg havi sæð, sum vit kunnu samanbera við altjóða filmslist.

Mær dámar eisini so væl slíkar filmar, tí teir prógva mítt ástøði um, at fyri at fáa ein góðan film, krevjast ein góð søga, ein góð søga, ein góð søga og gávurnar at siga søguna við myndum.

Hvørki pengar ella hús gera nakra filmslist.

Filmaður sjónleikur. Tað kanst tú siga, kanst tú siga. Minnst til, at besti filmurin hjá Fassbinder var ein filmaður sjónleikur, filmurin um Petru von Kant. Eisini um feigt samband millum tvey fólk, her millum tvær kvinnur.

Stuttir filmar, sum ongan skund hava, men kortini fáa sagt alla søguna. Leikstjórar, sum eru loyalir móti sær sjálvum.

Skal eg finnast at nøkrum í Balada, er tað føroyski teksturin.

Men hann tekur so einki frá filminum. Teksturin er á einum so óhjálpnem og tilgjørdum máli, at hann skurrar í eygunum. Men tílíkt eru vit so von við í Føroyum.

Høgni
Djurhuus

MYND: HEINESEN MYNDIR

10
skjótir

Vár Berghamar Jacobsen

Yrki: Master of arts – Bústaður: Tórshavn

Hvat ætlaði tú at blíva, tá ið tú bleivst vaksin?

Sjúkrasystir, lærari, sjónleikari og journalistur. Haldi, at hatta við sjúkrasystrini komst av, at eg fekk ein so flottan sjúkrasystrabúna tá eg fylti 5 ár, og dámdi so væl kensluna av, at kunna liva meg inn í hendan leiklutin við at lata meg í búnan og kappan (det var dengang...at sjúkrasystrar bóru kappar á høvðinum) og hartil var ein sjúkrasystra taska við nógvum sjúkrasystra-rekvisittum at gera leikin enn meiri fullfíggaðan.

Hvat átti hitt kynið at vita um títt kyn?

At vit eru nógvir, sum ikki eru føddar við einum shopping-geini- men sum halda mangt annað vera meira spennandi og gevandi at brúka okkara krút uppá.

Hvat áttu børn at vita um tað, at vera vaksin?

At lærdómur er lættur at bera. Um børn trívast, so er lætt hjá børnum at læra, og tað, sum man hevur lært sum barn, minnst man best og longest.

Hvat var tann seinasti dreymurin tú gjørdi til veruleika?

At eg havi samansett eitt droymatoymi...

Um tú tordi, so hevði tú?

Arbeitt meiri við mínum egnu hugskotum og verkætlanum og ført tær út í lívið.

Hvat hevði gjørt heimin til eitt betri stað?

Um vit (vit í heiminum) leggja gott í beinið á børnum. At vit røkka út um okkara egna nalva, og at vit heldur enn at grenja ella lata standa til, eftir førimuni, royna at hjálpa til í tí stóra felagskapinum: heiminum. Betri er bótandi hond enn spillandi tunga!

Nær vart tú seinast veruliga ovfarin?

Tá ið sólin kom aftur við meg, nú vit hildu at veturin longu var komin við kulda og kava.- Ein góð kenla at lata sólbrillurnar koma til sín rætt

Tað seinasta, tú hevur lært, er at?

Syngja aðru stemmu til "Syngja sama lag" á sangdegnum í Hoydølum

Tann støðugt ringa samvitskan snýr seg um at tú?

Ongantið fær sagt teimum man er góður við, nógv ofta, hvussu góður man er við tey

Enda setningin: Føroyar áttu:

At tikið alt ríkidømi betri til høldar, seyð, neyt, fisk, bø og ong og grønar líðir, og hartil alt ríkidømi, sum er í hvørjum einstøkum menniskja. Men vit duga betri enn vit halda, og eg haldi, at vit eru á veg...

